

УДК 371+371.015+4.79

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ ЗАСОБІВ ВИРАЗНОСТІ У ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ НОВЕЛ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА НА РОЗВИТОК МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Фоміна І.Л.

Національний університет «Одеська морська академія»

У статті розглядається вплив засобів виразності на розвиток мовленнєвої компетентності майбутніх учителів. Дослідження проводилося на матеріалі новел Олеся Гончара. Встановлено, що засоби виразності мають комунікативну спрямованість і пов'язані зі взаємодією комунікантів. Виявлено, що виразність передусім розглядається як властивість слова і як комунікативна якість мовлення, має безпосереднє відношення до лінгвістики тексту, семантичних перетворень, стилістичних змін. Результати дослідження засвідчили перевагу засобів виразності як головної властивості літературного мовлення, що розвиває мовленнєву компетентність студентів у яскравій, оригінальній, предметно-чуттєвій формі.

Ключові слова: виразність, засоби виразності, мовленнєва компетентність, культура мовлення, авторський стиль.

Постановка проблеми. Найважливішим завданням вищої школи є підвищення інтелектуального, культурного потенціалу професіоналів, що здатні глибоко усвідомлювати місце і роль комунікації в освітньому процесі. Показник мовленнєвого розвитку студента визначається рівнем його якісного, емоційно багатого мовлення, що виявляється як у професійній діяльності, так і в процесі його самореалізації та в осмисленні значущості професійної мовленнєвої діяльності. Фахова підготовка студентів потребує докорінного перегляду: зріс рівень застосування інноваційних методів та прийомів, в нашу державу прийшов науковий досвід зарубіжжя, відбулася технологізація навчального процесу. Та навіть ці зміни не підвищили рівень теоретичної і практичної підготовки студентів. Причин тому багато. Передусім потребує вдосконалення мовленнєва компетентність майбутніх філологів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти цієї проблеми знайшли своє втілення в працях відомих лінгвістів (Г. Винокур, В. Виноградов, В. Волошинов, В. Русанівський, Л. Щерба та ін.), психологів (Л. Виготський, Г. Костюк, С. Рубінштейн).

Засоби виразності становило предмет дослідження вчених-лінгвістів, які розглядали функціонування мовних засобів у текстах художнього стилю (М. Бахтін, А. Варинська, Г. Винокур, Б. Головін, А. Коваль, Л. Новиков, Д. Розенталь, З. Франко та ін.), комунікативні якості мовлення (Л. Мацько, М. Жовтобрюх та ін.), мовну особистість (М. Вашуленко, С. Єрмоленко, П. Зернецький, Л. Калмикова, Ю. Караулов, Л. Мацько, Л. Паламар, М. Пентилук та ін.), мовну і мовленнєву компетентність та компетентність (Н. Бібік, Г. Богін, А. Богуш, І. Зимняя, М. Орап, Ю. Паскевська, Т. Симоненко, Н. Шацька та ін.), комунікативні навички, вміння (А. Богуш, О. Бодальов, С. Бондаренко, Н. Кузьміна, Л. Курінна, Т. Ладженська, Т. Піроженко, А. Петрова, Н. Притулик, В. Семиченко, Т. Шепеленко, О. Яковлева, та ін.), комунікативний потенціал особистості (В. Кольцова, Р. Максимова, В. Рижов, С. Терещук та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Відсутність науково-обґрунтованого підходу щодо аналізу засобів виразнос-

ті як однієї з складових професійно-мовленнєвої діяльності майбутніх філологів та теоретична нерозробленість означеної проблеми визначили необхідність комплексного дослідження специфіки використання засобів виразності у новелах Олеся Гончара, адже творчість українського письменника є цінним матеріалом для сучасної лінгводидактики. Вибір матеріалу був обґрунтований тим, що новелістика Олеся Гончара є малодослідженою. А наявні лінгвістичні розвідки, об'єктом яких є новели Олеся Гончара, відзначаються лінгвістичними векторами дослідження.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є визначення потенційних можливостей засобів виразності новелістики Олеся Гончара для розвитку мовленнєвої компетентності майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу. Засоби виразності, а саме: фраземи, метафора, метонімія, епітети, порівняння, тавтологія, гіпербола, синоніми, антоніми, багатозначні слова, емоційно-оцінна лексика як багатоаспектне лінгводидактичне явище виступає об'єктом активного вивчення у різних напрямках.

Треба зазначити, що засоби виразності завжди мають комунікативну спрямованість і пов'язані зі взаємодією комунікантів (адресант – адресат), що є реальним мовно-літературним фактом. Так, основним актом комунікації виступає текст, а в художньому тексті засоби виразності взаємодіють із змістовою організацією, що сприяє розвитку і накопиченню образних уявлень. Д. Розенталь зазначає, що слово в художньому контексті двопланове: будучи одиницею номінативно-комунікативною, воно служить також засобом створення художньої виразності [13, с. 61].

Таким чином, можна говорити про те, що засоби виразності завжди виражають більше, ніж безпосередньо означають, підсилюючись додатковими емоційно-експресивними відтінками, вони характеризуються емоційною забарвленістю, яскравістю, картинністю. Тому до ознак виразності науковці (М. Бахтін, В. Виноградов, Г. Винокур, Н. Лук'янова та ін.) відносять такі: оригінальність, точність, метафоричність, яскравість, цілеспрямованість тощо.

Засоби виразності розглядаються як специфічна властивість слова і пов'язується з семантичною

структурою слова, оскільки образні можливості слова є результатом тривалих у часі перетворень, стилістичних і семантичних змін, що відбуваються за рахунок посилення одних або послаблення інших сем (найменших семантично неподільних одиниць смислу). Дослідник Л. Новиков зазначав, що під впливом асоціацій актуалізуються не лише денотативні, але й конотативні семи. Результатом цього є породження метафоричного значення слова. А переносне метафоричне значення створює смислову та емоційну напругу, викликає певні естетичні почуття [11].

Найголовнішою характеристикою культури мовлення майбутніх учителів є доречність, змістовність, стислість, чистота, логічність, образність, правильність, емоційність, достатність, точність, ясність, простота, емоційна виразність, барвистість. Невимушене оперування словом, правильна вимова, уникнення архаїзмів, вульгаризмів, слів-паразитів, провінціалізмів, зайвих іншомовних слів, фонетична виразність, наголоскування на головних думках, інтонаційна розмаїтість, розмірений темп мовлення, чітка дикція, правильне використання логічних наголосів і психологічних пауз, взаємовідповідність між змістом і тоном, між словами, жестами та мімікою – необхідні елементи мовної культури майбутнього учителів.

Для досягнення високого рівня культури мовлення, майбутнім учителям необхідно пам'ятати, що вони є носія мови, взірцем постійної потреби аналізувати, удосконалювати, шліфувати власне мовлення. А для цього необхідно вдумливо читати твори майстрів різних стилів, добре оволодіти мовними нормами, стежити за їх змінами, не допускати змішування мовних явищ, проявів інтерференції (використання елементів різних мов); критично ставитися до написаного і мовленого слова, не йти за «модними» тенденціями у вживанні іншомовних слів, жаргонізмів-кліше (стійких сполучень, що використовуються в певних ситуаціях), термінологізмів, «телеграфного» стилю мовлення, нарочитої спрощеності тощо. Так, на погляд А. Коваль, Л. Мацько, М. Пентилюк, О. Семенов та ін., культура мовлення вчителя є не лише показником його професійних якостей, а й фактором, що впливає на його визнання у педагогічному світі. Учителі, які не володіють мовленням на належному рівні, не можуть бути задоволені собою, що негативно позначається на їхній поведінці, професійній діяльності, навіть приватному житті [7; 10; 12].

Таким чином, з погляду лінгвістики, виразність розглядається передусім як властивість слова і як комунікативна якість мовлення, має безпосереднє відношення до лінгвістики тексту, семантичних перетворень, стилістичних змін.

Слід зазначити, що виразність мовлення за Б. Головіним, – це такі особливості структури мовлення, які підтримують увагу та інтерес у слухача або читача [5, с. 128].

У праці О. Бахмутової зазначається, що виразність мовлення – це найбільш точна її відповідність змісту, завданням і обстановці повідомлення. Створюється вона передусім її логічною точністю, правильним позначенням необхідного відтінку думки. Крім логічної точності, необхідна точність емоційна, правильне вираження по-

чуття, ставлення людини до змісту думки або співбесідника. Виразність мовлення досягається вибором із близьких мовленнєвих варіантів найбільш точного, найбільш відповідного меті повідомлення. Цей варіант одночасно є і найбільш емним, таким, що передає максимальний зміст мінімальними засобами. Надаючи розгорнуту характеристику виразності, автор зауважує, що не слід думати, що виразність мовлення завжди пов'язана з емоційністю й образністю. За певних обставин ці якості можуть бути непотрібними, заважати розумінню, створювати враження штучності. Досить часто найбільш доцільним, а відтак, і найбільш виразним буде нейтральне позначення логічного змісту [3, с. 9].

М. Пентилюк підкреслює, що виразність мовлення найбільше залежить від особи мовця, його ерудиції, знання мов, мовленнєвих умінь і навичок. На її думку, виразність мовлення досягається за таких умов: самостійність мислення мовця; інтерес мовця до того, що він говорить чи пише; добре знання мови й виражальних засобів; досконале володіння стилями мовлення; систематична мовна практика; свідоме бажання мовця говорити або писати виразно; розвинутий хист, «чуття мови» [12, с. 75].

На думку Н. Бабич, «говорити виразно – значить добирати з арсеналу понятійних, емоційно-експресивних і навіть екстралінгвістичних засобів такі, що викликають діяльність уяви, тобто змушують бачити почуте і давати йому оцінку» [2, с. 141]. Виразним учена вважає мовлення, яке за допомогою відповідних засобів, прийомів викликає особливий інтерес, посилену увагу співрозмовника до змісту і форми мовлення, формує, відповідну інтелектуальну, психологічну чи емоційну реакцію на почуте (прочитане) [2, с. 191].

Спираючись на системний підхід Б. Головіна, можна констатувати, що одні засоби виразності «виражають», тобто співвідносяться з розумом і емоціями тих, хто говорить і слухає; інші – «зображують», тобто співвідносяться зі світом речей, формують конкретно-чуттєві уявлення про дійсність на основі діяльності уяви. Отже, виразність є емоції, тому можуть бути представлені співвідношенням «виробник мовлення – адресат мовлення» [5, с. 33]. З урахуванням означеного автор доходить висновків, що виразність мовлення, як категорія, що відноситься до його змісту, забезпечується мовленнєвими засобами і може виступати як мовленнєва, внутрішня, художня образність або художність мовлення. Поняття «виразність» мовлення – складне, неоднозначне, таке, що поєднує в собі дві взаємопов'язані сторони цього явища: естетичну (художність, образність) та емоційну (експресивність). Умовне розмежування типів виразності дозволяє виділити внутрішню, художню (виразність змістовного боку мовлення або виразність мовлення), складовою частиною якої є образність, і зовнішню виразність мовлення, що звучить. Перший із вказаних типів виразності відноситься до змісту мовлення і притаманний усній і писемній його формам. Другий тип характеризує форму мовлення й існує в усному мовленні, що звучить [1, с. 27-28].

Отже, під виразністю мовлення учені (Н. Бабич, О. Бахмутова, Б. Головін, М. Пентилюк та ін.) розуміють такі особливості його культури, що

виявляються у здатності мовлення збуджувати увагу, викликати інтерес людей до сказаного чи написаного.

Загальновідомо, що для реалізації педагога в його професійній діяльності необхідне досконале мовленнєве спілкування. Адже, саме завдяки усному професійно-педагогічному мовленню суб'єкт педагогічної діяльності має змогу оптимально розв'язувати педагогічні завдання на прогнозованому професійному рівні. Тому важливою передумовою цього є наявність емоційної та інтелектуальної взаємодії з учнями, яка відбувається за допомогою мовленнєвих засобів відповідно до норм мови. Усне професійно-педагогічне мовлення потребує різноманітних мовленнєвих умінь, оптимального поєднання когнітивної (наявність професійних знань), емотивної (вияв почуттів, добір засобів їх вираження у різноманітних ситуаціях об'єктивної реальності) та діяльній (створення нових цінностей) складових.

Високий рівень розвитку культури мовлення майбутнього педагога, особливою мірою залежить від досконалого володіння нормами літературної мови та вміння користуватися її багатством і виражальними засобами.

Для вирішення означеної проблеми необхідні вдаватися до пошуків нових методів і засобів, які б дали змогу цілеспрямовано працювати над розвитком мовленнєвої компетенції майбутніх учителів загалом і, зокрема, культури мовлення, яка є одним із вирішальних чинників у налагодженні вчителем соціальних, професійних контактів, засобом його самовираження за допомогою мови і мовлення. Вона віддзеркалює ціннісні орієнтації, гармонію професійних знань, комунікативних і морально-психологічних можливостей, характеризує його вихованість, уміння висловлювати думки, дотримуватись етичних норм спілкування та ін. Так, опанування вчителем культури мови й мовлення, мовленнєвого етикету є передумовою ефективності професійної й особистісної комунікації.

Сучасна освіта будується на компетентнісному підході, що передбачає цільову орієнтацію процесу професійно-педагогічної підготовки на формування професійної компетентності як інтегрованої характеристики, що визначає здатність вирішувати професійні завдання, які виникають у реальних ситуаціях професійно-педагогічної діяльності, з використанням знань, досвіду,

цінностей і нахилів особистості. Поняття професійної компетентності висвітлювалося у працях Н. Бібік, І. Зимньої, В. Краєвського, Н. Кузьміної, О. Пометун, О. Савченко та ін.

Однак, необхідно зазначити, що в характеристиці професійно-педагогічної компетентності дослідниками обов'язково виділяється компонент, пов'язаний з мовленнєвою діяльністю педагога як засобом його професійної реалізації. Найчастіше цей компонент визначається як комунікативний. Підкреслюючи значущість комунікативної компетентності, Н. Кузьміна зауважує: ознакою професійно-педагогічної компетентності є те, що у педагога до початку самостійної діяльності комунікативна компетентність сформована і усвідомлена такою мірою, що він здатний формувати її у своїх учнів. Автор комунікативну компетентність пов'язує зі спілкуванням і включає її до соціально-психологічної компетентності, яку слід розглядати як сукупну характеристику суб'єкта спілкування, яка складається із соціально-перцептивної компетентності, пов'язаної з когнітивною й емоційною сферами особистості, та комунікативної компетентності, яка відноситься до її когнітивної сфери [8, с. 98].

Таким чином, однією з ознак культури мовлення, якою мають оволодіти майбутні педагоги, є виразність. Термін «виразність мовлення» використовується для характеристики мовлення, яке вирізняється усвідомленим, цілеспрямованим використанням спеціальних мовних засобів, здатним викликати образні уявлення, тобто мовлення, що характеризується виразністю як його якістю.

Безсумнівно, важливу роль у завданні формування сутності поняття «виразність» належить засобам художньої виразності мовлення, а саме: тропи – епітети, порівняння, метафори, метонімії, гіпербола, синоніми, антоніми, багатозначні слова, емоційно-оцінна лексика. Також до виразних засобів відносяться і стилістичні фігури: семантичні (антитеза, градація) і синтаксичні (паралелізм, анафора, епіфора, інверсія, замовчування, риторичне запитання та ін.).

Так, під поняттям «засоби виразності» розуміємо особливі утворення на рівні звука, слова, словосполучення, тексту, що сприяють створенню словесного образу як результату складної аналітико-синтетичної діяльності на основі сприймання художнього тексту і контексту, пов'язаної із

Таблиця 1

Класифікація засобів виразності мовлення

Вид	Засоби виразності
Фонетичні	звукова анафора, звукова епіфора, звуконаслідування, алітерація, асонанс, рима, віршові розміри
Лексичні	багатозначні слова, омоніми, синоніми, антоніми, словесна анафора, словесна епіфора, слова в переносному значенні
Фразеологічні	розмовно-побутові, народнопоетичні, книжні, авторські фразеологізми
Словотворчі	префіксальний, суфіксальний способи словотворення, авторські неологізми
Морфологічні	морфологічні синоніми
Синтаксичні	синтаксичні синоніми, народні прислів'я, приказки, крилаті вислови
Тропи	епітет, порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, гіпербола, літота, персоніфікація, алегорія, евфемізм, перифраз, символ, уособлення
Стилістичні фігури	повтор, антитеза, інверсія, еліipsis, замовчування, тавтологія, градація, плеоназм, риторичне запитання
Елементи інтонаційної виразності	інтонація, темп мовлення, логічний наголос, логічна мелодія, мовленнєвий такт, пауза

значним розширенням семантичних зв'язків слова, поєднанням первинного поняттєвого змісту з вторинним – експресивно-образним.

За результатами вивчення науково-теоретичних джерел було визначено такі групи засобів образності мовлення: фонетичні, лексичні, словотворчі, морфологічні, синтаксичні, тропи, стилістичні фігури, елементи інтонаційної виразності. Їх поелементний склад представлено в табл. 1.

Як видно, в таблиці узагальнено всі групи засобів виразності мовлення відповідно до розділів мовознавства.

Таким чином, велике значення у створенні твору мають різні художні засоби. Олесь Гончар є визнаним майстром новели. Його авторський стиль відрізняється гармонійним об'єднанням реалізму з романтичним баченням образів, філософською глибиною і ліричністю. За словами В. Фащенко, «Олесь Гончар – реаліст і романтик. Не ораторсько-трибунний, як полум'яний Довженко, а задушевний, інтимно-довірливий. Та не притишено-камерний: його задумливо-величавий голос чути на землі далеко» [14, с. 327].

Слово в новелах Олесь Гончара виступає першоелементом творення художнього образу, змістовною формою руху думки і самостійною реальною субстанцією, що з книги переходить в океан народного мовлення. Поетичну характеристику авторського мовлення Олесь Гончара наводить П. Загребельний: «Проза повинна бути сконденсована до щільності отої зоряної речовини далеких галактик, де кубічний сантиметр має вагу не кілограмів, а цілих тонн! Нічого зайвого, нічого не додаси, нічого не віднімеш. На просунеш голки. Висловлюючись мовою останніх технічних досягнень: навіть лазерний промінь не проникне в цю щільність. Такою мені видається проза Гончара. Мов ураганний вітер у степу або на морі. Ніде не народжується, ніде не вмирає, летить, мчить, заповнює собою весь світ, і ти летиш за ним, і забуваєш про все, окрім цього вітру, і починаєш вірити, що вітер цей і є світ, у якому ти живеш і житимеш завжди» [6].

Особливе значення на розвиток мовленнєвої компетентності студентів впливає аналіз структурної організації мовної особистості, а особливо роль у характеристиці мовної особистості науковці (Л. Капанадзе, Л. Кноріна, Т. Ларькіна, В. Морозова, С. Тарасов та ін.) здебільшого відводять розмовному мовленню, зокрема відмічають, що в будь-якому усному мовленні мовець індивідуалізований вже тією мірою, якою слухач сприймає його фізичні і психологічні характеристики, вичитуючи з них додаткову екстралінгвістичну інформацію. Не можна не погодитися з твердженням, що увага до індивідуального в мовній особистості є необхідною умовою опису і виразного мовлення, зокрема розвитку виразного мовлення майбутніх учителів у процесі аналізу новелістики Олесь Гончара.

Тому необхідно акцентуємо увагу передусім на творчій уяві у контексті роботи над виявленням впливу засобів виразності, які виконують функцію перетворення. Сутність цього перетворення полягає в тому, що воно не віддається, а наближається до дійсності, що воно ніби знімає з неї випадкові нашарування і зовнішні покриття. У процесі творчої уяви людина перетворює дійсність буденного сприйняття, завантажену, наповнену випадковими, не виразними, не яскравими моментами. Основна логіка творчої уяви – відійти від дійсності, щоби проникнути в неї. Уява акцентує, типізує, узагальнює, виявляє при цьому значення в конкретному образі. Саме в уяві, відбувається злиття образу і значення, та й сам образ використовується в переносному значенні. Слово становить єдність значення і знака. На відміну від знака, слово має внутрішнє значення. При цьому важливою є опосередкованість зв'язку слова з предметом, яка виявляється через узагальнений семантичний зміст слова – через поняття чи образ.

Для студентів важливою є обізнаність із принципами, видами, шляхами і прийомами аналізу різних видів усних та письмових текстів. За висновками Р. Гром'яка, Ю. Коваліва та ін., аналіз твору передбачає розгляд в органічній єдності всіх його частин. Види аналізу – це підходи до твору з погляду розуміння функцій художньої літератури. Деякі вчені виділяють, крім видів, методи аналізу. Шляхи аналізу – це вибір певних складників твору для детального розгляду. Коли принципи й види (методи) спрямовують роботу дослідника немовби «зсередини» їхнього літературознавчого досвіду, то шляхи спонукають до конкретних дослідницьких дій [9].

Отже, принципи, види (методи), шляхи та прийоми аналізу ілюструють, що таке складне явище, як художня література, не піддається спрощеним підходам, а потребує ґрунтовно і масштабно розроблених літературознавчих засобів, аби розкрити таїну і красу художнього слова. Розуміння цього дозволить майбутнім учителям постійно використовувати нові джерела виразності власного мовлення.

Висновки і пропозиції. Визначення засобів виразності показало, що виразність визначається як головна властивість літературного мовлення, а саме: подавати інформацію в яскравій, оригінальній, предметно-чуттєвій формі; а також застосування особливих словосполучень, які підсилюють семантичні поля додатковими експресивними та емоційними нюансами, що мають значний вплив на розвиток мовленнєвої компетентності майбутніх учителів у процесі аналізу новел Олесь Гончара.

У майбутньому видається необхідним продовжити вивчення засобів виразності у творах інших українських письменників-новелістів.

Список літератури:

1. Аматыева Е. П. Методика обучения выразительности речи детей старшего дошкольного возраста: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Е. П. Аматыева. – Одесса, 1997. – 247 с.
2. Бабич Н. Д. Основы культуры мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів: Світ, 1990. – 232 с.
3. Бахмутова Е. А. Выразительные средства русского языка. Лексика и фразеология: [учебное пособие] / Е. А. Бахмутова. – Казань: Изд-во Казанск. ун-та, 1967. – 164 с.
4. Варинська А. М. Особливості мовної організації художнього світобачення М. Хвильового / А. М. Варинська // Культура народів Причорномор'я. – 2006. – № 82. – Т. 1. – С. 53-56. – Бібліогр.: 7 назв. – укр.
5. Головин Б. Н. Основы культуры речи / Б. Н. Головин. – М.: Высш. шк., 1980. – 335 с.
6. Загребельний П. Роздуми на іменини / П. Загребельний // Про Олесь Гончара. – К.: Рад. пис., 1968. – С. 244-245.
7. Коваль А. П. Культура української мови / А. П. Коваль. – К.: Наук. думка, 1966. – 192 с.
8. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. – М.: Высш. шк., 1990. – 119 с.
9. Літературознавчий словник-довідник [уклад. Гром'як Р. Т., Ковалів Ю. І.]. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
10. Мацько Л. І. Культура української фахової мови / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
11. Новиков Л. А. Искусство слова / Л. А. Новиков. – М.: Педагогика, 1991. – 144 с.
12. Пентилюк М. І. Культура мови і стилістика: Пробний підручник для гімназій гуманіст. профілю / М. І. Пентилюк. – К.: Вежа, 1994. – 240 с.
13. Розенталь Д. Э. Практическая стилистика русского языка / Д. Э. Розенталь. – М.: Высш. шк., 1987. – 399 с.
14. Фащенко В. Поетичний світ О. Гончара / В. Фащенко // Вибрані статті. – К.: Дніпро, 1988. – С. 305-330.

Фомина И.Л.

Национальный университет «Одесская морская академия»

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ВЛИЯНИЯ СРЕДСТВ ВЫРАЗИТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ АНАЛИЗА НОВЕЛЛ ОЛЕСЯ ГОНЧАРА НА РАЗВИТИЕ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ

Аннотация

В статье рассматривается влияние средств выразительности на развитие речевой компетентности будущих учителей. Исследование проводилось на материале новелл Олесь Гончара. Установлено, что средства выразительности имеют коммуникативную направленность и связаны с взаимодействием коммуникантов. Выявлено, что выразительность прежде всего рассматривается как свойство слова и как коммуникативное качество речи, имеет непосредственное отношение к лингвистике текста, семантических преобразований, стилистических изменений. Результаты исследования показали преимущество средств выразительности как главного свойства литературной речи, развивающий речевую компетентность студентов в яркой, оригинальной, предметно-чувственной форме.

Ключевые слова: выразительность, средства выразительности, речевая компетентность, культура речи, авторский стиль.

Fomina I.L.

National University «Odessa Maritime Academy»

DETERMINATION OF THE INFLUENCE OF EXPRESSIVE MEANS AT ANALYSING OLES HONCHAR'S SHORT STORIES ON THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS

Summary

The article examines the influence of means of expressiveness on the development of the speech competence of future teachers. The research was conducted on the material of short stories by Oles Honchar. It is established that the means of expressiveness have a communicative orientation and are connected with the interaction of communicants. It is revealed that expressiveness is primarily seen as a property of the word and as a communicative quality of speech, has a direct bearing on the linguistics of the text, semantic transformations, stylistic changes. The results of the research showed the advantage of means of expressiveness as the main property of literary speech, developing the students' verbal competence in a bright, original, subject-sensory form.

Keywords: expressiveness, means of expressiveness, speech competence, speech culture, author's style.